

Станко Костић

Са благословом Његовог преосвештенства епископа Тимочког господина Илариона

ЦРКВЕ БРВНАРЕ ЕПАРХИЈЕ ТИМОЧКЕ

Записи у дрвету и камену

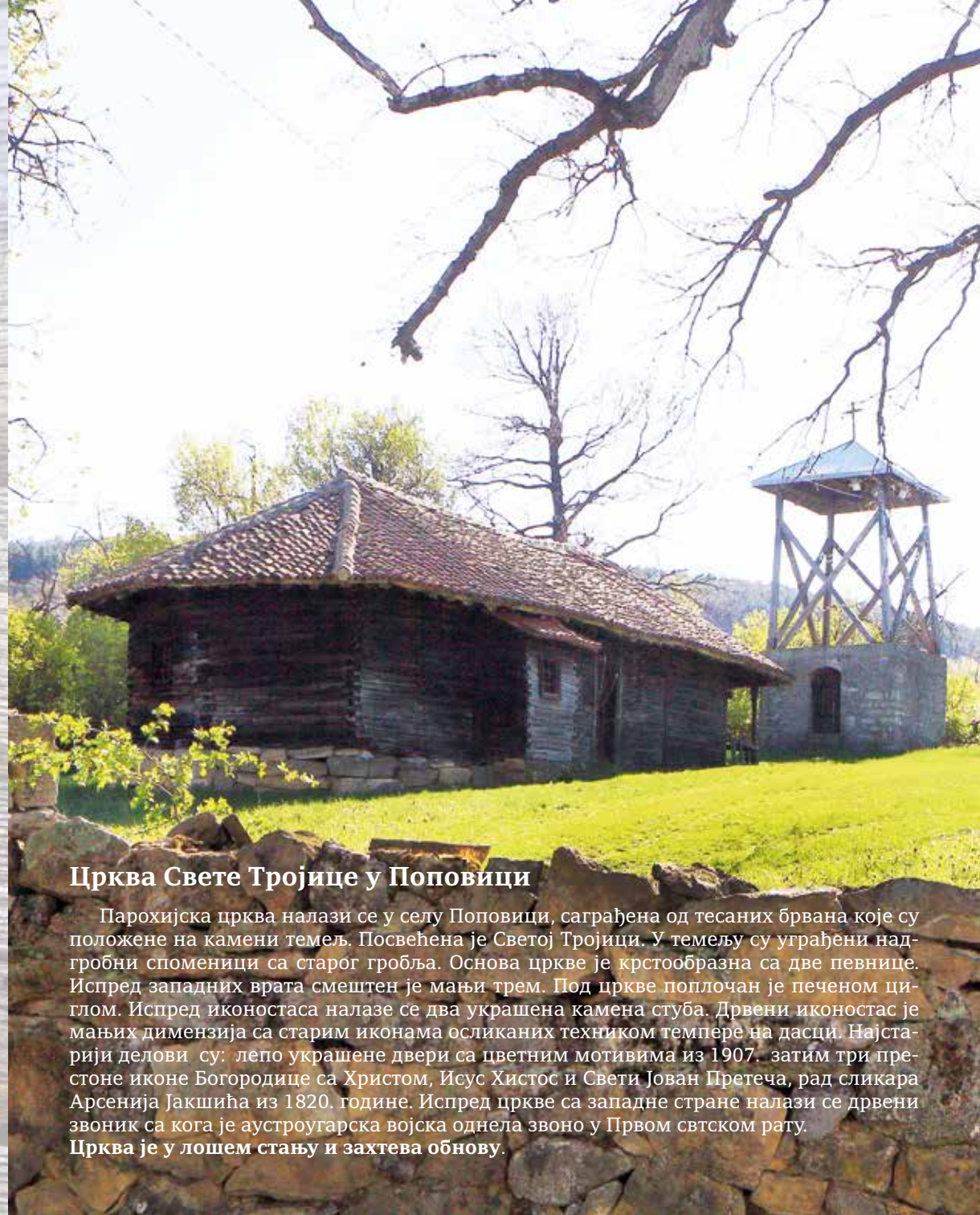
Цркве брвнаре у Епархији Тимочкој

Из времена прошлих и скрбних све је мање сведочанстава која нам на директни начин указују на навике и лепоту живљења предака наших. Од великих задужбина – мученица претекло је неоскрвњављено тек неколико малених, а све претходно велелепије сачувано је тек у траговима које хорде злотора, зуб времена или небрига потомака нису до краја збрисали. А да је *молишва била - хлеб насушни и свајгањи* сведочи тек шачица драгих нам колективних задужбина племена, села, или појединачних, имућнијих гоподара. Реч је о црквицама – брвнарама у којима је на служби Божјој могло да се окупи тек двадесетак верних, мада постоји и по нека већа и раскошнија. А грађене су, насупрот осيونим законима турских злотора да *“црква се поодићи може, само уколико се у пошћуносци сва трагња обави у шоку једне ноћи”*. Домишљати Срби, у времена малчице боља од уобичајених, уз договор, скакали су на мобу, у потаји секли и спремали грађу, све израчунали и премерили, и вајстину – за час склопили и окровили богомољу. У ових присносрдачних, мајушних богомоља тек по негде темељ је био од камена, а све остало од притесане грађе, брвана и талпи, па отуда и име. Унутра, све је било потаман и по реду: олтарска апсида, наос за паству и припрата за оглашене. Где год се могло, одмах, а касније обавезно подизали су се и иконостаси на којима су верни молери “исписивали” ликове Господа, Мати Његове и светиља, колико је требало или колико се се могло. Најчешће су ови драги и ради околности скромни објекти грађени у густим шумама, да не буду мета злом оку, али тако да се у невољу могу брзо раставити и пренети на безбедније место. На тлу Србије, сачувано је тек 80-так црквица у распону од краја 17. до средине 19. века када се Отаџбина дефинитивно ослобађа од Турака. За разлику од срећнијих народа (Руси, Украјинци, Пољаци, Чеси и сви Скандинавци) где цркве брвнаре имају раскошан изглед и често веома високу уметничку вредност, наше овдашње су скромних размера и изгледа. У скорије време чини се да интерес за оваквим видом народне архитектуре расте, па ничу нове дрвене богомоље у Србији и Републици Србској (Тројеручица на Авали, Драглица на Увцу... у околини Рудог, Ваган код Добруна...) а многе старе чекају да буду зановљене и тиме и сачуване.

Сваке хвале вредан подухват господина Станка Костића, поред тога што обраћа пажњу на ову прилично запостављену оставштину народа, упућује и апел да се неки од ових храмова обнове и сасвим спасу од пропадања. Молимо се да Господ излије милост на ове скромне богомоље али и на прилежнога раба свога Станка.

Београд 11. маја 2022. лета Господњег

Душан Миловановић

Црква Свете Тројице у Поповици

Парохијска црква налази се у селу Поповици, саграђена од тесаних брвана које су положене на камени темељ. Посвећена је Светој Тројици. У темељу су уграђени надгробни споменици са старог гробља. Основа цркве је крстообразна са две певнице. Испред западних врата смештен је мањи трем. Под цркве поплочан је печеном циглом. Испред иконостаса налазе се два украшена камена стуба. Дрвени иконостас је мањих димензија са старим иконама осликаних техником темпере на дасци. Најстарији делови су: лепо украшене двери са цветним мотивима из 1907. затим три престоне иконе Богородице са Христом, Исус Христос и Свети Јован Прегеча, рад сликара Арсенија Јакшића из 1820. године. Испред цркве са западне стране налази се дрвени звоник са кога је аустроугарска војска однела звоно у Првом светском рату. Црква је у лошем стању и захтева обнову.

Црква Свете Тројице у Трњану

Црква Вазнесења Господњег у Брестовцу

Станко Костић уметнички фотограф, УЛУПУДС

Рођен у Пожаревцу 7. марта 1964. године. Основну и средњу школу завршио у Петровцу на Млави. У Београду завршио студије информатике, где сада живи и ради. Фотографијом се бави од школских дана. Излагао на више од 100 колективних и 70 самосталних изложби у земљи и иностранству. Добитник бројних награда и признања, добитник је Награде за уметност Вукове задужбине за 2020. годину. Фотографије и репортаже објавио у многим књигама, монографијама и часописима. Аутор је више од 30 тематских календара. Члан је Фото-савеза Србије. Бави се културом и традицијом Србије, црквеном уметношћу изван Србије (Сент Андреја, Румунија, Хрватска, Манастир Хиландар...), родног краја – долине реке Млаве, Хомоља и истражује развој црквене уметности на тлу Браничевске епархије. Ожењен супругом Снежаном, са којом има две ћерке: Јелену и Александру. Контакт: www.skostic.com, e-mail: stanko@skostic.com

Меморију једног народа поред наратива, прозе, поезије, ликовне уметности, историјских записа чува и архитектура сакралних објеката које је изградио и у којима се о саборима и благоданима окупљао, Богу молио, о важним питањима опстанка расправљао и са својим првацима одлучивао.

Сви европски народи градили су своје богомоље од дрвета. Стари Словени су обожавали храст, те су своју веру очували градећи цркве од тог дрвета. Постоје записи да је и у Немањинској држави Свети Сава у сиромашнијим крајевима градио цркве од дрвета ширећи Хришћанство и проповедајући реч Божију. Ипак, процват овог вида градње развио се крајем 18. до средине 19. века. Ослобођењем од турске окупације од средине 19. века, народ Србије поново зида циглом и каменом. На скровитим местима настајале су ове скромне а за народ и те како важне црквице од дрвета. Нису то биле грађевине, које су, као у средњем веку, имале за циљ династичко величање велможа, краљева, царева и уметности тог доба. Ове црквице су настајале из потреба очувања вере самог народа. Цркве брвнаре су у ствари народне цркве. У почетку изграђивали су их приучени сељаци, који су од дрвета градили и своје куће. Касније су се изнедрили неимари, мајстори, тесари, ковачи, каменоресци који су ангажовани за ове послове. Посебно су се прочули мајстори из области Осата преко Дрине који су прелазили реку и у Србији, градили цркве и веће куће које су по њима и добиле име Осаћанке.

Станко Костић

Издавач: ИСТОРИЈСКИ АРХИВ НЕГОТИН
За издавача: Ненад Војиновић

Дизајн и припрема: Станко Костић, www.skostic.com